

تعریف شاخص

جمع کل ارزش دریافتی در حساب تراز پرداختهای کشور که ناشی از صادرات نفت و گاز و کالاهای غیر نفتی می شود. صادرات غیر نفتی نیز شامل ارزش کالاهای صادر شده از گمرکات کشور صادرات از بازارچه های مرزی - صادرات چمدانی صادرات برق و صادرات غیر گمرکی می شود.

شرح شاخص

صادرات و واردات کالا و خدمات یکی از حلقه های اتصال اقتصاد یک کشور به اقتصاد جهانی است. تجارت خارجی (جمع صادرات و واردات) کشور کالاهایی را که دارای مزیت است صادر می کند و کالاهایی را وارد می کند که تولید آنها به صرفه نیست و یا در شرایط خاصی کمبود دارد. ولی به طور کلی صادرات و واردات در یک کشور براساس اصل مزیت نسبی و مزیت رقابتی قرار می گیرد و یک کشور از طریق صادرات و واردات می تواند ساختار اقتصادی خود را بهینه نماید. در بعضی از کشورها یک دیدگاه اشتباه وجود دارد که کالاهای مازاد بر احتیاج باید صادر شود در حالیکه این تفکر با اصول ساده اقتصادی در تضاد است . براساس اصل مزیت نسبی و رقابتی شاید لازم باشد که یک کشور کالاهای مورد نیاز خود را نیز صادر نماید. در هر حال جمع کل صادرات یک کشور یکی از فاکتورهای بسیار مهم در میزان جهانی شدن و قدرت رقابت پذیری آن به حساب می آید و به همین جهت است که صادرات همیشه به عنوان یکی از مهمترین افتخارات یک کشور و یا یک دولت به حساب می آید . و به همین جهت نسبت صادرات به تولید ناخالص داخلی نشاندهنده موفقیت اقتصادی یک کشور در نظر گرفته می شود. این نسبت نشان می دهد که چند درصد از تولیدات یک کشور به خارج صادر می شود.

تحلیل شاخص

صادرات ایران از سه ناحیه روی فعالیت های اقتصادی بازار سرمایه و شرکت های تولیدی اثر می گذارد.

1- افزایش صادرات موجب افزایش درآمدهای ارزی کشور می شود. از آنجاییکه بخش قابل ملاحظه ای از صادرات کشور نفتی است با تغییر قیمت نفت در بازارهای جهانی حجم ارزی صادرات کشور افزایش می یابد و درآمدهای ارزی کشور را افزایش می دهد . با افزایش درآمدهای ارزی تحرک قابل ملاحظه ای در فعالیت های اقتصادی پدید می آید و با ورود ماشین آلات جدید و مواد اولیه شرکت های تولید و بازرگانی فعالیت گسترده تری پیدا می کنند طبیعی است که با بسط فعالیت شرکتها حاشیه ای سود آنها بالاتر می رود و امکان بیشتری برای آنها برای سرمایه گذاری و توسعه بیشتر بوجود می آید. این عوامل ارزش سهام شرکتها را در بازار بورس بالا می برد. البته در صورتیکه افزایش درآمدهای ارزی و صادرات با کاهش تعرفه ها و واردات کالاهای تولید شده همراه شود شدت رقابت را در داخل بیشتر می کند و برعکس حاشیه سود شرکت های تولیدی را پایین می آورد.

2- افزایش صادرات کشور به معنی فروش بیشتر شرکت های تولید است و فروش شرکت های تولیدی در سطح جهانی به معنی بالا رفتن قدرت رقابت آنها است . بنابر این در صورتیکه کل صادرات کشور از طریق افزایش صادرات شرکت های بورسی افزایش یابد پایداری سهام این شرکتها در بلند مدت قابل پیش بینی است و لذا موجب تقویت سهام این شرکتها می شود.

3- افزایش درآمدهای ارزی در کشور موجب بالا رفتن پایه پولی و حجم پول (حجم نقدینگی) در کشور می شود و با بالا رفتن نقدینگی شاخص عمومی قیمت ها نیز افزایش می یابد. در صورتیکه تورم در حد متعادلی باشد حاشیه سود شرکتها را بالا می برد. تفکیک صادرات نفتی و غیر نفتی از اهمیت زیادی برخوردار است. مثلاً" در حالیکه در سال 1381 کل صادرات کالاها و خدمات به 33.9 میلیارد دلار بالغ شده است 5.4 میلیارد آن صادرات غیر نفتی (کالا) بوده است. رشد صادرات غیر نفتی ، در کنار صادرات نفت به یک متغیر تعیین کننده تبدیل شده است و لازم است سیاستگذاران اقتصادی به آن توجه نمایند. تجربه تاریخ اقتصادی ایران نشان می دهد که با رشد صادرات نفتی ، انگیزه برای صادرات غیر نفتی کاهش می یابد و برعکس . بنابر این در شرایط کاهش درآمدهای ارزی حاصله از کاهش صدور نفت خام ، صادرات کالاهای غیر نفتی مطلوبیت و سودآوری بیشتری پیدا می کند. بنابر این وقتی که قیمت نفت پائین می آید حرکت به سمت خرید سهام کالاهایی که دارای جهت دهی و پتانسیل صادراتی هستند دارای توجیه فوی اقتصادی است و برعکس وقتی که درآمدهای ارزی کشور بهبود می یابد سود فعالیت های صادراتی کاهش می یابد و لذا سهم این شرکتها نیز مطلوبیت خود را از دست می دهند. بنابر این لازم است که به طور مستمر فایده تفکیکی صادرات کشور تهیه شود و اطلاعات سری زمانی آن در اختیار باشد تا از طریق این اطلاعات بتوان بخشهای بالنده صادراتی را شناسایی کرد. با بررسی تجربه صادراتی 10 سال گذشته کالاهای مختلف، می توان به نوعی شاخص پایداری صادراتی کالاها را محاسبه کرد و از آن طریق جهت گیری سرمایه گذارها را شناسایی کرد.

شرح عامل

مجموعه سیاست‌هایی که وزارت صنایع برای تشویق تولید اعمال می‌کند سیاست‌های صنعتی کشور گفته می‌شود. دامنه این سیاست‌ها بسیار گسترده است. تدوین و اجرای سیاست‌های توسعه صنعتی، حمایت از صادرات صنعتی، پرداخت یارانه‌ها و جوایز از نمونه‌های سیاست‌های صنعتی است.

نرخ ارز در بازار آزاد

ارز همان پول خارجی است. نرخ برابری هر پول خارجی به پول داخلی نرخ ارز است. بنابراین این به تعداد ارزهای قابل مصرف در کشور نرخ ارز وجود دارد. مثل نرخ برابری دلار و ریال و یا پوند و ریال. نرخ‌های برابری به دو صورت بیان می‌شوند. یکی نرخ برابری ریال به دلار و دیگری نرخ برابری دلار به ریال. در این صورت اگر نرخ برابری دلار به ریال 8700 باشد نرخ برابری ریال به دلار 0.000115 می‌شود. نرخ برابری پول داخلی با ارزهای مختلف تحت تاثیر دو عامل اساسی است. اول عاملی داخلی است. یعنی اگر متغیرهای اقتصادی و سیاسی در داخل کشور تغییر نماید نرخ برابری را تحت تاثیر قرار می‌دهد. مثلاً عدم ثبات سیاسی و نرخ تورم و کسر بودجه زیاد دولت همگی نرخ برابری ارزها را در برابر ریال تغییر می‌دهد و به سمت تضعیف ریال و تقویت ارزهای دیگر سوق می‌دهد. عامل دوم عوامل خارجی است. عوامل خارجی موجب می‌شود که نرخ برابری پولهای خارجی بایکدیگر تغییر نماید. مثلاً نرخ برابری بین دلار تغییر کند در این صورت نرخ برابری ریال و بین نیز دستخوش تغییر خواهد شد. در اقتصاد ایران نرخ دلار از طریق اعمال سیاست بانک مرکزی تحت عنوان نرخ ارز شناور مدیریت شده کنترل می‌شود و چند سال است که نسبتاً ثابت مانده است. ثابت ماندن نرخ برابری دلار و ریال موجب می‌شود که با تضعیف دلار در سطح بین‌المللی، در اقتصاد ایران تضعیف نشود ولی در عوض با تقویت ارزهای دیگر در مقابل دلار، این ارزها در اقتصاد ایران در برابر ریال گرانتر شوند.

تغییر در حجم درآمدهای ارزی

مجموع درآمدهای ارزی کشور از محل صادرات نفت، صادرات کالاهای غیر نفتی و خدمات و دریافت وام از خارج کشور و فروش سرمایه‌های خارجی تأمین می‌شود و سالانه دستخوش تغییر است و آثار اقتصادی قابل ملاحظه‌ای دارد.

سیاست‌های خصوصی سازی

سیاست‌هایی که به نوعی واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی را به دنبال دارد. از طرف دیگر آزاد سازی فعالیت‌های اقتصادی نیز تحت عنوان سیاست‌های خصوصی سازی معروف شده است.

قیمت نفت در بازارهای جهانی

قیمت نفت در بازار جهانی بسیار پیچیده و متنوع است. قیمت پایه نفت قیمت نفت برنت دریای شمال است و نفت‌های دیگر بر اساس مرغوبیت تعیین قیمت می‌شوند. قیمت نفت ایران بسته به شرایط حدود 5 دلار از قیمت‌های بورس پایین‌تر است.

قیمت های جهانی کالاها و خدمات نشان دهنده تورم در سطح جهانی است. در بعضی از کشورهای بزرگ جهان نرخ تورم پائین است ولی در گروه کشورهای در حال توسعه این نرخ بالا است. شاخص تورم در سطح جهانی و مقایسه آن با شاخص تورم در کشور از نماگرهای بسیار مهم در اقتصاد و ارتباط با جهان خارج است.

دخالت دولت در اقتصاد

هرچه دخالت دولت در اقتصاد از طریق افزایش هزینه ها، سلب مالکیت و گسترده کردن مالکیت دولتی و سرمایه گذاری دولتی بیشتر شود، آزادی عمل اقتصادی کمتر می شود.

میزان دخالت دولت از شاخصهای بسیار مهم در ادبیات اقتصادی است . میزان باز بودن اقتصاد یک کشور به شدت بستگی به میزان دخالت دولت در اقتصاد دارد.

مقدار شاخص

تاریخ

18,080.00	1372
19,434.00	1373
18,360.00	1374
22,391.00	1375
18,381.00	1376
13,118.00	1377
21,030.00	1378
28,461.00	1379
23,904.00	1380
28,237.00	1381
33,788.00	1382

